MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ **Muistio**
Neuvotteleva virkamies **24.2.2016**
Ville Schildt

Asia: HE 9/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2016 lisätalousarvioksi

Yleistä

Lisätalousarvioesitykseen sisältyvät ne muutokset, joita vuoden 2016 talousarvioon tulee tehdä eduskuntakäsittelyssä olevan hallituksen esityksen Metsähallitusta koskevaksi lainsäädännöksi johdosta. Sen pitäisi tulla voimaan samanaikaisesti uuden Metsähallituslain kanssa eli 1.4.2016.

Lisätalousarviossa tulisi päättää uuden lain mukaisen Metsähallituksen aloitusvaiheen järjestelyistä sekä tehdä lain edellyttämät päätökset uuden Metsähallituksen ensimmäiseksi tilikaudeksi eli ajanjaksolle 1.4.–31.12.2016.

Keskeiset eduskunnan päätettävät asiat

1. Valtuutus Metsähallituksen avaavan taseen muodostamiseen

Eduskunta antaa valtioneuvostolle valtuutuksen päättää Metsähallituksen hallintaan siirrettävästä omaisuudesta sekä siitä, mikä osa omaisuudesta merkitään Metsähallituksen peruspääomaksi ja muuksi omaksi pääomaksi. Peruspääoman ehdoin 1.4.2016 Metsähallitukselle siirrettävän maa- ja vesiomaisuuden arvo on noin 2 500 milj. euroa ja muu oman pääoman ehdoin siirrettävän maa- ja vesiomaisuuden arvo on noin 1 200 milj. euroa.

Esitetyn Metsähallituksesta annetun lain 34 §:n mukaan valtioneuvosto päättää valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä eduskunnan antaman valtuutuksen nojalla Metsähallituksen hallintaan siirrettävästä valtion omaisuudesta sekä siitä mikä osa omaisuudesta merkitään Metsähallituksen peruspääomaksi, muuksi omaksi pääomaksi tai lainaehdoin annetuksi.

Valtioneuvoston päätöksessä omaisuus on tarkoitus jakaa seuraavasti: Peruspääomaa olisi edelleen omaisuus, joka on taloudellisesti hyödynnettävissä. Peruspääomalle asetettaisiin tuottovaade. Muussa omassa pääomassa olisi julkisten hallintotehtävien käyttöön osoitettu omaisuus, joka on tarpeellista näiden tehtävien hoitamiseksi. Julkisten hallintotehtävien hoitoon osoitetulla omaisuudella ei olisi tuottovaadetta. Muuhun omaan pääomaan kuuluvaksi erilliseksi tase-eräksi osoitetaan maa- ja vesiomaisuus, joka ei liity julkisten hallintotehtävien hoitoon ja joka ei myöskään ole mainittavan taloudellisen hyödyntämisen piirissä, minkä vuoksi omaisuudelle ei asetettaisi tuottovaadetta.

Peruspääoma (5,570 milj. ha): Peruspääoma tulee sisältämään aiempien talouskäytössä olevien alueiden lisäksi noin 40 000 hehtaaria Ylä-Lapin virkistysmetsiä. Lisäksi valtioneuvoston päätökseen avaavasta taseesta sisällytetään vielä suojelemattomien valtion suoalueiden, pinta-alaltaan noin 15 000 ha, siirto peruspääomasta julkisten hallintotehtävien käytössä olevaan omaisuuteen. Muilta osin peruspääomaan osoitettavat maa- ja vesialueet säilyvät ennallaan.

Liikelaitoksen peruspääoma ja muut varat ja velat kirjataan lain voimaantulopäivän 1.4.2016 käypään arvoon.

Muu oma pääoma (6,970 milj. ha): Julkisten hallintotehtävien hoitoon tarkoitettuun omaisuuteen kuuluisivat mm. luonnonsuojelulain 10 §:ssä tarkoitetut kansallispuistot, luonnonpuistot ja muut luonnonsuojelualueet sekä erämaa-alueet, valtioneuvoston vahvistamiin luonnonsuojelulain nojalla toteutettaviin suojeluohjelmiin kuuluvat valtion alueet, Natura 2000 -verkostoon kuuluvat valtion alueet, joiden talouskäyttö ei ole mahdollista, vahvistetuissa kaavoissa suojelualueiksi varatut Metsähallituksen alueet ja suojelutarkoituksiin hankitut alueet sekä muu Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoidon kannalta tarpeellinen omaisuus, josta Metsähallituksen tasetta koskevassa valtioneuvoston päätöksessä päätetään. Lisäksi muuhun omaan pääomaan osoitetaan omana eränä liikelaitoksen omaisuus, joka ei liity julkisten hallintotehtävien hoitoon ja jolle ei perustellusta syystä asetettaisi tuottovaatimusta. Tällaista maa- ja vesiomaisuutta ovat luonnonsuojelupäätösten ulkopuoliset yleiset vesialueet (noin 2 200 000 ha) ja Ylä-Lapin luontaistalousalueet (noin 361 000 ha).

Julkisten hallintotehtävien käyttöön osoitettu muu oma pääoma sekä muu ilman käyttörajoitteita oleva pääoma ja muut varat ja velat kirjataan tilinpäätöshetken 31.3.2016 kirjanpitoarvoon.

2. Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Metsähallituksen hallinnassa olevilla alueilla liiketoimintaa harjoitetaan ottaen huomioon metsähallituslaissa säädetyt yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Eduskunnalle annetun lakiesityksen mukaan Metsähallituksen on otettava toiminnassaan huomioon biologisen monimuotoisuuden suojelu ja tarkoituksenmukainen lisääminen, luonnon virkistyskäytön ja työllisyyden edistämisen vaatimukset, poronhoidon ja saamelaiskulttuurin edellytysten turvaaminen.

Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisen tasosta päätetään maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä Metsähallituksen liiketoiminnan tavoitteista vuodelle 2016. Metsähallituksen metsien käyttöä on tällä hetkellä rajoitettu yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioonottamisen takia 528 000 tuottovaateen alaisella metsämaahehtaarilla. Tästä pinta-alasta on kokonaan talouskäytön ulkopuolella 265 000 ha ja rajoitetun käytön piirissä 263 000 ha. Yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden kokonaispanostus vuonna 2015 oli noin 56 milj. euroa.

Metsähallitus ohjaa tytäryhtiötä vuosittain eduskunnan päätösten edellyttämällä tavalla valtion omaisuuden käyttöehtoihin liittyvien vuosittaisten tavoitteitten asettamisen kautta.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen valtion metsätalousosakeyhtiöstä. Ehdotetun lain 1 §:n mukaan valtion metsätalouden harjoittamista varten perustetaan Metsähallituksen omistama osakeyhtiö, jonka toimialana on metsätalouden harjoittaminen yksinoikeudella valtion omistamalla maalla ja puutavaran toimittaminen asiakkaille. Ehdotetun lain mukaan valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden ja sen arvon sekä ehdot, joilla luovutus tapahtuu. Maa- ja vesiomaisuutta koskevaa käyttöoikeutta luovutettaessa on huolehdittava, että Metsähallituksesta annetussa laissa tarkoitettujen yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden toteuttaminen turvataan. Tytäryhtiö perustetaan liiketoiminnan siirtona. Metsähallituksen metsätalouden henkilöstö siirtyy tytäryhtiön palvelukseen vanhoina työntekijöinä.

Metsähallituksen uudelleenorganisointi tulee pienentämään liikelaitoksen ensimmäisen toimintavuoden tulosta ja vuonna 2017 tehtävää tuloutusta valtion talousarvioon. Tähän on kertaluonteisina syinä perustettavalle tytäryhtiölle siirtyvien eläkevastuiden kattamisesta aiheutuva kustannus sekä se, että tuloutus ei vielä sisällä perustettavan tytäryhtiön osinkoja. Osinkoa maksetaan ensimmäistä kertaa liikelaitokselle vasta vuonna 2017 ja tuloutetaan valtiolle vuoden 2018 talousarviossa.

Ottaen huomioon eduskunnan hyväksymät vuoden 2016 palvelu- ja muut toimintatavoitteet, maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan tulostavoitteeksi 86,2 milj. euroa (tilikauden tulos) ja tuloutustavoitteeksi 86 milj. euroa aikavälille 1.4.—31.12.2016. Tulostavoitteiden saavuttamiseksi Metsähallitus jatkaa valtion toiminnan ja talouden kannalta epätarkoituksenmukaisen maan myyntiä ja parantaa liiketoiminnan kannattavuutta. Valtioneuvosto päättää liikelaitoksen voiton tuloutuksista vuoden 2016 tilinpäätösten vahvistamisen yhteydessä

3. Liiketoiminnan lainanoton enimmäismäärä

Metsähallitus oikeutetaan ottamaan liiketoimintaansa varten lainaa 1.4.2016—31.12.2016 aikana enintään 80 milj. euroa.

Luvun 30.64 päätösosan mukaan Metsähallitus voi nostaa lainaa investointejaan varten enintään 80 milj. euroa. Kilpailuneutraalius edellyttää, että perustettavan metsätalousyhtiön omavaraisuusaste on 50 % tasolla. Perustamisvaiheessa liikelaitos lainoittaa yhtiötä antamalla tälle lainaa markkinaehdoin.

4. Liiketoiminnan investointien ja investointisitoumusten enimmäismäärä

Metsähallitus voi tehdä sitoumuksia liiketoiminnan investoinneista 1.4.2016—31.12.2016 aikana enintään 20 milj. euron määrää vastaavasti.

Metsähallitus tekee liiketoiminnan investointeja luvun 30.64 päätösosan valtuuden 20 milj. euron rajoissa. Alustavan investointisuunnitelman mukaan merkittävimmät investointikohteet ovat tie- ja vesirakenteet, puolustusvoimien ja tutkimuksen tarpeisiin tehtävät maa- ja vesialuehankinnat sekä tuulivoimapuistojen rakenteet. Puolustusvoimien tarpeisiin on tarkoitus hankkia alueita noin 3 milj. eurolla.

5. Liiketoiminnan vakuuksien enimmäismäärä

Metsähallitus saa antaa liiketoimintaansa varten tarvittavia vakuuksia konsernin ulkopuolisille toimijoille 1.4.2016–31.12.2016 aikana enintään 2,5 milj. euron arvosta.

Metsähallitus joutuu toiminnassaan antamaan vakuuksia ulkopuolisille. Tämä liittyy lähinnä maa-ainesliiketoimintaan.